

Institut za
javne financije

NEWSLETTER

doi: 10.3326/nlh.2025.8

Povremeno glasilo
Instituta za javne
financije

#08

Zagreb, veljača 2025.

Zagreb,
veljača 2025.

#08

NEWSLETTER

PRIKAZI RADOVA

3

Utjecaj naknada za zaposlene na poticaje za rad u
Hrvatskoj

Problemi uvođenja novih medicinskih postupaka u
javnome zdravstvu: empirijska iskustva iz Skandinavije

Analiza utjecaja starijega poduzetništva na
tehnološko poduzetništvo

Važnost roda, poslovnoga iskustva i obrazovanja u
razvoju poduzetničke orijentacije

Analiza tržišnih trendova europskog sustava
trgovanja emisijskim dozvolama

NAJAVE DOGAĐANJA

21

ODRŽANE KONFERENCIJE, PREDAVANJA, RADIONICE

22

PUBLIKACIJE INSTITUTA

25

Utjecaj naknada za zaposlene na poticaje za rad u Hrvatskoj

Pripremio: Slavko Bezeredi

Izdašni sustavi socijalnih naknada smanjuju poticaje za rad, što je potaknulo pojedine zemlje na uvođenje određenih vrsta politika isplativosti rada. Dosadašnja istraživanja za Hrvatsku pokazala su da pojedini tipovi kućanstava imaju vrlo niske poticaje za rad. Stoga se u ovome istraživanju nastojalo utvrditi na koji bi način potencijalno uvođenje politika isplativosti rada u hrvatski sustav poreza i socijalnih naknada utjecalo na povećanje isplativosti rada najranjivijih skupina. Analiziraju se tri vrste naknada za zaposlene (engl. in-work benefits) koje su uz određene modifikacije definirane prema britanskome working tax creditu (WTC). Rezultati pokazuju da su karakteristike i dizajn naknada bitni, a izbor odgovarajuće vrste naknade ovisi o ciljevima politike.

Pri osmišljavanju sustava poreza i socijalnih naknada jedan je od ciljeva preraspodijeliti resurse s osoba s visokim primanjima na osobe s niskim primanjima, te im time osigurati minimalan životni standard. Ostvarivanje takvih ciljeva može stvoriti izravne troškove u vidu povećanja sredstava za programe socijalne zaštite, ali i neizravne troškove u vidu smanjenja poticaja za rad. Radi ostvarenja

učinkovitosti i pravednosti primjenom instrumenata socijalne zaštite, više od polovine zemalja OECD-a uvelo je politike isplativosti rada kako bi se povećali poticaji za rad, odnosno da bi se smanjilo siromaštvo i promicalo zapošljavanje niskoproduktivnih osoba. Najčešća su vrsta takvih politika naknade za zaposlene (engl. *in-work benefits*) koje se definiraju kao novčani transferi koji se dodjeljuju zaposlenim osobama s niskim primanjima. Glavna im je značajka da se njima nastoje istodobno postići dva cilja – povećanje zaposlenosti i smanjenje stope siromaštva.

Dosadašnja istraživanja za Hrvatsku pokazala su da pojedini tipovi kućanstava imaju vrlo niske poticaje za rad, što ukazuje na potrebu analize potencijalnog uvođenja politika isplativosti rada. U hrvatskom sustavu poreza i socijalnih naknada ne postoje politike isplativosti rada kao što su naknade za zaposlene osobe, stoga je **Slavko Bezeredi** (Institut za javne financije) u članku „*Impact of in-work benefits on work incentives in Croatia: a microsimulation analysis*” (*South East European Journal of Economics and Business*, 2024), nastalu u okviru **projekta** koji financira Hrvatska zaklada za znanost, analizirao utjecaj potencijalne implementacije naknada za zaposlene na poticaje za rad i stopu siromaštva u Hrvatskoj.

U istraživanju se definiraju tri vrste hipotetskih naknada za zaposlene koje su definirane prema britanskome WTC-ju (engl. *Working Tax Credit*). Bitne su značajke ovih naknada zadržane, ali su uvedene razne prilagodbe i pojednostavnjivanja. Prva se naknada (WTC-Fam-I) dodjeljuje s obzirom na dohodak obitelji, a druga se naknada (WTC-Ind) provjerava s obzirom na dohodak pojedinca. Budući da je u literaturi poznato da naknade kao što je WTC-Fam-I imaju negativan učinak na poticaje za rad pri zapošljavanju drugoga supružnika, definirala se i treća vrsta

naknade za zaposlene (WTC-Fam-II). WTC-Fam-II se dodjeljuje s obzirom na dohodak kućanstva, ali ima ugrađenu premiju koja se dodjeljuje u slučaju da oba supružnika rade, a ima za cilj ublažiti spomenuti negativni učinak. Kao pokazatelj isplativosti rada za prelazak osobe iz stanja u kojemu ne radi u stanje zaposlenosti procjenjuje se participacijska porezna stopa (PPS, engl. *participation tax rate*), koja mjeri koliki će dio bruto plaće ostvarene na novome poslu biti izgubljen iz proračuna kućanstava zbog povećanja iznosa plaćenih poreza i smanjenja iznosa primljenih socijalnih naknada. Za procjenu PPS-a i stope siromaštva koristi se EUROMOD (mikrosimulacijski model poreza i socijalnih naknada za zemlje EU-a). Ulazni podaci EUROMOD-a temelje se na anketi EU-SILC 2020, pri čemu se dohodovne varijable odnose na 2019. godinu.

Počevši od prvih dvaju tipova naknada za zaposlene koje su uobičajeno analizirane u literaturi, rezultati pokazuju da WTC-Fam-I i WTC-Ind imaju različite učinke na visinu PPS-a za specifične podskupine osoba izvan rada. WTC-Fam-I je učinkovitiji u smanjenju PPS-a najranjivijih podskupina osoba izvan rada, npr. samohrani roditelji i kućanstva u kojima se prvi supružnik zapošljava (drugi ne radi). Međutim, WTC-Fam-I povećava PPS kućanstava u kojima se drugi supružnik zapošljava (prvi je zaposlen). Ovo otkriće potvrđuje dobro poznatu činjenicu o mogućem negativnom učinku naknada za zaposlene provjeravanih s obzirom na dohodak obitelji. S druge strane, naknada WTC-Ind smanjuje PPS za sve podskupine nezaposlenih osoba, ali nije koncentrirana na najugroženije podskupine.

WTC-Fam-II daje gotovo iste rezultate kao WTC-Fam-I za sve osim jedne podskupine osoba izvan rada. Iznimka su kućanstva u kojima se drugi supružnik zapošljava, gdje WTC-Fam-I znatno povećava

prosječni PPS kao i udio osoba s PPS-om većim od 50%, dok WTC-Fam-II samo neznatno povećava prosječni PPS i udio osoba s PPS-om većim od 50%. Navedeno je pokazalo da je WTC-Fam-II zadržao sve pozitivne karakteristike koje je imao WTC-Fam-I i gotovo eliminirao negativan utjecaj za obitelji u kojima se drugi supružnik zapošljava. Dakle, uz pažljivo osmišljavanje naknada za zaposlene provjeravanih s obzirom na dohodak kućanstva (kao što je WTC-Fam-II), mogu se iskoristiti sve pozitivne značajke takvih naknada i prevladati njihovi negativni učinci na poticaje za rad.

Unatoč činjenici da primarni cilj naknada za zaposlene nije smanjenje stope siromaštva, rezultati pokazuju da sve tri vrste naknada smanjuju stopu siromaštva. Budući da ciljaju na siromašnija kućanstva, naknade za zaposlene koje se dodjeljuju s obzirom na dohodak kućanstva (WTC-Fam-I i WTC-Fam-II) imaju veći utjecaj na smanjenje siromaštva nego naknada koja se dodjeljuje s obzirom na dohodak pojedinca (WTC-Ind).

Problemi uvođenja novih medicinskih postupaka u javnome zdravstvu: empirijska iskustva iz Skandinavije

Pripremila: Jasmina Mašović

Unatoč znatnim ulaganjima u razvoj i primjenu novih medicinskih postupaka u javnozdravstvenim uslugama, mnoge se klinički superiorne i troškovno učinkovitije procedure ne usvajaju u standardnoj praksi. Zamjena standardnih operacija novim zahvatima, često interdisciplinarnim i tehnički naprednijim, izaziva tenzije u javnozdravstvenim sustavima. Posljedice tih tenzija opisane su u segmentu rezultata longitudinalnoga istraživanja uvođenja nove medicinske procedure u devet bolnica u Norveškoj, Švedskoj i Danskoj.

Uvođenjem novih tehnologija i medicinskih postupaka u javnozdravstvene usluge omogućuje se liječenje većega broja pacijenata, ostvaruju se bolji klinički rezultati te se povećava troškovna učinkovitost zdravstvenoga sustava. Međutim, istraživanja pokazuju da se mnoge dokazano superiorne medicinske procedure i tehnologije ne primjenjuju u standardnoj

praksi bolnica i kliničkih centara unatoč obećavajućim kliničkim i financijskim očekivanjima. Kao česti uzroci navode se poteškoće integracije novih tehnologija u postojeću praksu zbog njihove nekompatibilnosti s postojećim radnim procedurama ili rutinama i strukturama organizacije rada ili zbog ograničenja resursa i osoblja.

Norveška je zaklada za znanost 2011. financirala **istraživanje** čiji je cilj bio identificirati poteškoće na koje novi zdravstveni postupci nailaze pri primjeni u praksi. S obzirom na velike troškove ulaganja u nove tehnologije u javnome zdravstvu, potrebno je otkriti stvarne prepreke, pogotovo strukturne, kako bi se sustav mogao pripremiti za uspješnu primjenu budućih inovacija. U projektu su sudjelovale tri znanstvenoistraživačke organizacije kako bi se pokrili tehnički i organizacijski elementi (Informatički odjel Sveučilišta u Oslu), ekonomski i tržišni čimbenici (Odjel za inovacije i ekonomiju unutar *BI Oslo Business Schoola*) i klinički rezultati (Intervencijski centar Sveučilišne bolnice u Oslu) primjera jedne inovacije u kardiokirurgiji. Istraživanje je pokrilo pet godina primjene te tehnologije u devet javnih bolnica u Skandinaviji (s naglaskom na dubinsku analizu jednoga bolničkog centra) od njezine eksperimentalne do standardne uporabe u redovitome postupku. Tijekom toga procesa uočene su mnogobrojne, ali specifične prepreke na koje nove tehnologije nailaze tijekom primjene u javnim bolnicama, i to u gotovo svim promatranim javnim bolnicama.

Istraživao se primjer uvođenja nove vrste procedure u kardiokirurgiji pod nazivom TAVI (transkateterska implantacija aortnog zaliska) koja uključuje rad u interdisciplinarnim timovima. Ova minimalno invazivna tehnologija zamjenjuje operacije na otvorenome srcu i stoga omogućuje liječenje pacijenata koji se dotada nisu mogli operirati, a boluju od stenoze aortnoga zaliska. Tijekom

longitudinalne studije provedeno je 60 intervju sa zdravstvenim djelatnicima koji su sudjelovali u primjeni toga novog postupka u bolnicama, voditeljima bolničkih odjela i predstavnicima proizvođača tehnologija TAVI-ja. Među ostalim su korištene etnografske metode (opservacije i neformalni intervjui) unutar 1400 sati intenzivnoga terenskog istraživanja u jednome bolničkom centru tijekom pet godina. Također su posjećivani skupovi specijalista TAVI-ja, proučavana je popratna dokumentacija i kontinuirano su praćena klinička i ekonomska istraživanja vezana uz novu proceduru.

Jasmina Mašović (Institut za javne financije) sudjelovala je kao primarni istraživač u opisanome projektu u okviru svojega doktorskog rada te je u znanstvenome članku „**Implementacija novih tehnologija u zdravstvenim organizacijama: kulturno-povijesna teorija aktivnosti**” (*Oeconomica Jadertina*, 2024.) analizirala dva učestala problema provedbe novih procedura u zdravstvu: nekompatibilnost postojeće i nove prakse koju omogućuje nova tehnologija te strukturne probleme podijeljenosti zdravstvenih djelatnika na stroge medicinske domene. U članku se ovi problemi promatraju kroz prizmu teorije sustava aktivnosti u kojemu sudjeluje velik broj aktera, odnosno uz dinamiku odnosa između uključenih dionika. Kroz tu perspektivu, pokazuje se da katkada razvoj tenzija u njihovim međuodnosima može biti i poticajan za napredak i povećanje obujma novih procedura u javnome zdravstvu.

Konačno, pokazalo se i da je uvođenje TAVI-ja kao primjera modernizacije rada u zdravstvu dio općega kretanja sustava aktivnosti koji nije organizacijski ni državno razgraničen. Tek promatrajući problematiku uvođenja novih tehnologija i

medicinskih postupaka u javnozdravstvene usluge iz šire kulturno-povijesne i sistemske perspektive, mogu se razumjeti prepreke i prilike koje obilježavaju te procese. Stoga se javnim bolnicama i donositeljima odluka u javnozdravstvenome sustavu preporučuje da se pri planiranju i primjeni novih medicinskih procedura uzima u obzir i maksimalno povezuje ukupni inovacijski sustav kojega su predmetne procedure tek dio.

Analiza utjecaja starijega poduzetništva na tehnološko poduzetništvo: primjer Slovenije i Hrvatske

Pripremio: Bojan Morić Milovanović

„Starije poduzetništvo” obično se odnosi na poduzetništvo koje uključuje osobe koje su obično starije od 50 godina. Ova demografska skupina sve više prepoznaje prilike za poslovanje i aktivno sudjeluje u poduzetničkim pothvatima. Rezultati istraživanja pokazali su kako poduzetništvo starijih osoba nema znatan utjecaj na tehnološko poduzetništvo u Sloveniji i Hrvatskoj. Istraživanjem je potvrđeno da postoje različiti učinci menadžerskih vještina te straha od neuspjeha na tehnološko poduzetništvo između starijih (50+ godina) i mlađih (< 50 godina) poduzetnika. Odnosno, menadžerske vještine imaju pozitivan učinak na razvoj tehnološkoga poduzetništva među „starijim” poduzetnicima, dok

strah od neuspjeha nema negativan učinak na razvoj tehnološkoga poduzetništva među „mlađim” poduzetnicima.

Kako globalno stanovništvo stari, pri čemu svi pokazatelji ne ukazuju na skori preokret navedenoga trenda, istraživanja vezana uza starije poduzetništvo, tj. poduzetništvo starijih osoba, postaju sve zanimljivija. Promatrajući navedeni fenomen s praktične strane, nužno je da kreatori javnih politika imaju jasnije razumijevanje kako bolje iskoristiti potencijal starijih osoba u gospodarskome rastu i razvoju zemlje. Jedan je od mogućih načina za postizanje toga cilja bolje razumijevanje toga zašto neki stariji poduzetnici osnivaju visokotehnološka poduzeća te upravljaju njima. Stoga se osnovna motivacija **Bojana Morića Milovanovića** (Institut za javne financije), **Mihaele Mikić** (Ekonomski fakultet u Zagrebu) i **Tina Horvatinovića** (Ekonomski fakultet u Zagrebu) u poglavlju u knjizi pod nazivom *„Examining the relationship between senior and technology entrepreneurship: evidence from Slovenia and Croatia”* (*Aging Population: From Research to Public Policy*, Barković Bojanić, Ivana; Erceg, Aleksandar (ur.), 2023) odnosila na dublje razumijevanje utjecaja starijega poduzetništva na tehnološko poduzetništvo među poduzetnicima u Sloveniji i Hrvatskoj. U istraživanju su korišteni javno dostupni GEM-ovi (engl. *Global Entrepreneurship Monitor*) podaci na uzorku od 300 ispitanika, pri čemu je kao analitička metoda korištena ordinalna logistička regresija. Navedeni uzorak dalje je bio podijeljen na tzv. starije i mlađe poduzetnike kako bi se utvrdile dodatne razlike među promatranim varijablama.

Osnovni rezultati istraživanja pokazali su kako poduzetništvo starijih osoba ne utječe znatno na tehnološko poduzetništvo ni u Sloveniji ni u Hrvatskoj. Analiza promatranoga poduzorka – stariji poduzetnici (50+ godina) nasuprot mlađima (< 50 godina) –

pokazala je da postoje različiti značajni učinci menadžerskih vještina i straha od neuspjeha na tehnološko poduzetništvo kod „starijih” u odnosu na „mlađe” poduzetnike, tj. stariji poduzetnici s razvijenijim menadžerskim vještinama imaju pozitivan utjecaj u objašnjenju promatranih varijacija u razinama tehnološkoga poduzetništva. Odnosno, menadžerske vještine imaju pozitivan učinak na razvoj tehnološkoga poduzetništva među „starijim” poduzetnicima, dok strah od neuspjeha nema negativan učinak na razvoj tehnološkoga poduzetništva među „mlađim” poduzetnicima, što na koncu rezultira time da su „mlađi” poduzetnici skloniji razvoju inovativnih proizvoda, usluga te poslovnih rješenja, dok s druge strane „stariji” poduzetnici to nisu. Oni su skloniji razvoju poduzeća karakteriziranih nižom sveukupnom volatilnošću poslovanja.

Važnost roda, poslovnoga iskustva i obrazovanja u razvoju poduzetničke orijentacije

Pripremio: Bojan Morić Milovanović

Poduzetnička orijentacija odnosi se na procese strateškoga odlučivanja i organizacijskoga ponašanja koji karakteriziraju „poduzetnička” poduzeća. Predstavlja koncept kojim se promatra „opseg” kojim poduzeće pokazuje poduzetničke karakteristike, ponašanja i pristupe u potrazi za novim tržišnim prilikama. Poduzetnička orijentacija često se smatra ključnim čimbenikom koji utječe na sposobnost poduzeća u vezi s inovacijama, preuzimanjem rizika i postizanjem dugoročnoga uspjeha. Osnovni zaključak rada govori kako obrazovni programi koji su prilagođeni potrebama sadašnjih i budućih poduzetnica predstavljaju jedan od ključnih čimbenika u razvoju kako njihovih karijera tako i uspješnosti njihovih poslovnih pothvata.

Iako u literaturi postoje mnogobrojna istraživanja koja su usmjerena na proučavanje utjecaja raznih demografskih i rodni razlika na poduzetničku orijentaciju, osnovna motivacija **Bojana Morića**

Milovanovića (Institut za javne financije) u članku „Investigating the moderating role of gender, experience and education on entrepreneurial orientation among Croatian entrepreneurs”

(*Economy and Market Communication Review*, 2023) odnosila se na dublje razumijevanje utjecaja razlika u rodu, poslovnoga iskustva i obrazovanja na poduzetničku orijentaciju promatranu kao jednodimenzionalni i multidimenzionalni konstrukt u kontekstu hrvatskih malih i srednjih poduzeća. Odnosno, željeli su se istražiti izravni i moderatorni utjecaji roda, poslovnoga iskustva i obrazovanja na inovativnost, proaktivnost i sklonost riziku među hrvatskim poduzetnicima. U istraživanju je sudjelovalo 67 poduzetnica i 135 poduzetnika, pri čemu su podaci prikupljeni anketnim upitnikom te analizirani s pomoću linearne regresijske analize.

Rezultati su pokazali da rod ima znatan i izravan učinak na poduzetničku orijentaciju te na sklonost riziku kao jednu od triju osnovnih dimenzija poduzetničke orijentacije. S druge strane, rezultati nisu ukazali na postojanje znatnoga učinka roda na razinu inovativnosti i proaktivnosti promatranih hrvatskih poduzetnika. Rezultati su potvrdili postojanje moderatornoga utjecaja roda na odnose između razine obrazovanja i poduzetničke orijentacije, razine obrazovanja i inovativnosti te razine obrazovanja i proaktivnosti, pri čemu su ti odnosi moderirani tako da su promatrani odnosi snažniji za žene nego za muškarce. Nije utvrđen moderatorni utjecaj roda na razinu poslovnoga iskustva i prethodno navedenih promatranih varijabli. Stoga su ovi rezultati vrlo zanimljivi jer ukazuju na važnost koju razina obrazovanja ima za uspjeh poduzetnica. Prema tome, može se zaključiti da obrazovni programi koji su prilagođeni potrebama sadašnjih i budućih poduzetnica predstavljaju jedan od ključnih čimbenika u razvoju kako njihovih

NEWSLETTER

karijera tako i uspjehnosti njihovih poslovnih pothvata te, naposljetku, uspjehnosti njihovih poduzeća.

Analiza tržišnih trendova europskog sustava trgovanja emisijskim dozvolama

Pripremila: Leonarda Srdelić

Prema posljednjim dostupnim podacima Europske agencije za okoliš (EEA, engl. European Environmental Agency), emisije stakleničkih plinova obuhvaćene Europskim sustavom trgovanja emisijskim dozvolama (EU ETS) smanjene su za 48% u 2023. u odnosu na baznu 2005. Osim toga, prodajom emisijskih dozvola ostvareni su znatni prihodi koji omogućuju financiranje širokoga spektra mjera usmjerenih na klimatsku i energetska tranziciju. EU ETS, koji obuhvaća približno 40% ukupnih emisija stakleničkih plinova na razini Europske unije i 30% u Republici Hrvatskoj, početkom 2024. dodatno je proširio obuhvat uključivši i pomorski promet, a povećan je i cilj smanjenja emisija za 62% do 2030. u odnosu na razine iz 2005.

Prema izvještaju *European State of the Climate 2023.*, antropogeno globalno zagrijavanje nastavlja se ubrzanim tempom i znatno utječe na sve regije svijeta, pri čemu se Europa zagrijava dvostruko brže od globalnoga prosjeka. Kako bi se zagrijavanje ograničilo na najviše 1,5 Celzijevih stupnjeva iznad predindustrijskih razina do

kraja 21. stoljeća, što je ključni element Pariškoga sporazuma, potrebno je smanjiti globalne emisije stakleničkih plinova za 43% do 2030. Stoga se svih 27 država članica EU-a obvezalo ostvariti **cilj klimatske neutralnosti EU-a do 2050. godine**.

Osnovni instrument politike EU-a za regulaciju emisija stakleničkih plinova i ostvarenje klimatskih ciljeva postavljenih Pariškim sporazumom predstavlja EU ETS, koji se temelji na načelu „ograniči i trguj” (engl. *cap and trade*), gdje Europska komisija utvrđuje ukupni obujam dozvola koje se mogu izdati sudionicima unutar EU ETS-a. Broj se dozvola postupno linearno smanjuje radi smanjenja ukupnih emisija stakleničkih plinova. Svaka dozvola omogućava nositelju da ispusti jednu tonu ugljičnog dioksida (CO₂) ili ekvivalentnu količinu drugih stakleničkih plinova.

Znatian broj dozvola unutar EU ETS-a dodjeljuje se besplatno. Cilj je takve dodjele podrška sektorima i postrojenjima koja su izložena intenzivnoj međunarodnoj konkurenciji i koja bi mogla premjestiti proizvodnju izvan Europske unije kako bi izbjegla troškove povezane s emisijama, što je pojava poznata kao „istjecanje ugljika”. Nakon dodjele besplatnih dozvola za emisije preostale dozvole stavljaju se na prodaju na primarnome tržištu, na dražbama koje organizira Europska energetska burza (engl. *European Energy Exchange*, EEX) u ime Europske unije i njezinih država članica. Prihodi ostvareni od prodaje ovih dozvola predstavljaju prihode pojedinih država članica.

EU ETS-om su obuhvaćena postrojenja čije godišnje emisije premašuju 20.000 tona ekvivalenta CO₂, dok za sektor proizvodnje električne energije ne postoji minimalan prag emisija za uključivanje u sustav. Sustavom su također obuhvaćeni svi zračni

letovi unutar EU-a i Europskoga gospodarskog prostora te letovi prema Švicarskoj i Ujedinjenome Kraljevstvu. Sustav je od 1. siječnja 2024. proširen i na sektor pomorskoga prometa, a postavljen je i novi cilj smanjenja emisija za 62% do 2030. u odnosu na razine iz 2005.

S obzirom na izravan utjecaj EU ETS-a na troškove poslovanja, proizvodne odluke i ulaganja poduzeća te na to da troškovi emisija ugljika često prelaze na potrošače, autorice **Leonarda Srdelić** (Institut za javne financije) i **Sandra Švaljek** (Hrvatska narodna banka) u radu „**Analiza tržišnih trendova europskog sustava trgovanja dozvolama za emisije stakleničkih plinova**” (*Fiscus*, 2024) pružaju detaljan pregled i analizu s naglaskom na EU ETS-ov razvoj, trenutačne politike i učinke na smanjenje emisija. Rad ujedno odgovara na pitanja: kako se dodjeljuju besplatne emisijske jedinice državama članicama EU-a, koliko besplatnih emisijskih jedinica dobiva Hrvatska u usporedbi s drugim članicama, koliki je udio ukupnih emisija stakleničkih plinova obuhvaćen EU ETS-om, kako su se kretale cijene emisijskih dozvola te tko ostvaruje prihode od kupnje dozvola za emisije.

Primjerice, podaci o cijenama emisijskih dozvola pokazuju da su brojne reforme i prilagodbe EU ETS-a znatno utjecale na kretanje cijena. Tijekom prvih dvaju razdoblja trgovanja dozvolama (2005. – 2012.) bio je dodijeljen velik broj dozvola, što je rezultiralo primjetnim smanjenjem cijena. Zbog toga je u trećoj fazi (2013. – 2020.) uveden Mehanizam za stabilnost tržišta, koji je osmišljen tako da povuče višak dozvola kada je to potrebno te da ponovno stavi na tržište određeni broj dozvola u slučaju određenih šokova. Najava ove reforme počela je utjecati na porast cijene emisijskih dozvola krajem 2017. U 2024. godini cijene emisijskih jedinica prosječno su

iznosile oko 65 €/tCO₂, a predviđa se da će postupno rasti do 150 €/tCO₂ do 2030. godine.

Podatci o pokrivenosti ukupnih emisija EU ETS-om pokazuju da je taj postotak znatno viši u EU-u (u prosjeku oko 40%) u usporedbi s Hrvatskom (oko 30%). Ova razlika primarno proizlazi iz strukturnih različitosti gospodarstva, gdje znatan dio ukupnih emisija u Hrvatskoj dolazi iz sektora koji nisu industrijski i stoga nisu obuhvaćeni EU ETS-om, kao što su emisije iz cestovnoga prometa koje posljednjih godina zauzimaju sve veći udio u strukturi ukupnih emisija. Primjetan je i trend smanjenja pokrivenosti ukupnih emisija EU ETS-om u EU-u i Hrvatskoj, ali i trend smanjenja pokrivenosti EU ETS-om emisija besplatnim dozvolama. Ovo smanjenje pokrivenosti ukupnih emisija odražava uspješna nastojanja da se smanje emisije unutar sektora obuhvaćenih sustavom, što rezultira smanjenjem njihova udjela u ukupnim emisijama. Ovo isto tako ukazuje na sporije smanjenje emisija ili čak njihov rast u sektorima koji nisu obuhvaćeni EU ETS-om. Zato se planira uvođenje ETS-a II, koji bi trebao postati operativan početkom 2027. godine, a obuhvatit će emisije iz preostalih industrija koje nisu uključene u postojeći sustav, iz cestovnoga prometa te iz stambenih i poslovnih zgrada.

NAJAVE DOGAĐANJA

Konferencija *Public Sector Economics 2025*

Institut za javne financije organizira godišnju konferenciju o priuštivosti stanovanja (*Public Sector Economics 2025 Conference – Housing affordability: what is new?*), koja će se održati 26. rujna 2025. u Zagrebu. Cilj je konferencije pružiti uvid u istraživanja i saznanja o priuštivom stanovanju, trendovima i podacima, izazovima i odgovorima javnoga i privatnoga sektora, prije svega u kontekstu europskoga poimanja praksi stanovanja.

Pozvano predavanje održat će **Duncan MacLennan**, profesor na Sveučilištu u Glasgowu (Škotska), Sveučilištu New South Wales (Australija) i Sveučilištu McMaster (Kanada).

Objavljen je poziv za prijavu radova iz različitih disciplina – uključujući mikro i makroekonomiju, javno i privatno stambeno financiranje, urbanu i regionalnu ekonomiju, ekonomsku geografiju, urbano planiranje, sociologiju itd.

Sažetci ili radovi (originalni, prethodno neobjavljeni) predaju se **elektroničkim putem** do 1. svibnja 2025.

Dodatne informacije dostupne su na **službenoj stranici konferencije**.

ODRŽANE KONFERENCIJE,
PREDAVANJA, RADIONICE

Konferencija PSE 2024: Novi trendovi i zbivanja u ekonomici obrazovanja

Na međunarodnoj znanstvenoj konferenciji [Ekonomika javnoga sektora: Novi trendovi i zbivanja u ekonomici obrazovanja](#), održanoj 23. rujna 2024. u organizaciji Instituta za javne financije i [Ekonomskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu](#), ugledni stručnjaci analizirali su brojne teme i primjere iz svojih zemalja razmijenivši znanja, iskustva i moguća rješenja za izazove s kojima su suočeni obrazovni sustavi.

Raspravljalo se, među ostalim, o iskustvima u obrazovnim reformama i programima, obrazovanju i tržištu rada, inovativnim pristupima, zadovoljstvu poslom i obrazovnoj mobilnosti uz glavnu poruku kako je obrazovanje temelj otpornijih gospodarstava.

Pozvana predavanja održali su profesor Daniele Checchi sa Sveučilišta u Milanu i profesor Harry Anthony Patrinos sa Sveučilišta u Arkansasu.

Ovo je deveta u nizu konferencijâ Instituta za javne financije i časopisa [Public Sector Economics](#), koje se održavaju svake godine o nekoj drugoj temi, a više informacija kao i prezentacije dostupne su na [mrežnoj stranici konferencije](#).

Dodijeljene nagrade za 2024. Zaklade Hanžeković

Zaklada *Hanžeković* dodijelila je – 25. godinu zaredom – nagradu za najbolje znanstvene radove u četvrtak, 28. studenoga 2024.

U redovitoj kategoriji 6500 eura, diplomu i medalju dobila je **Ozana Nadoveza** iz Hrvatske narodne banke i s Ekonomskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu za rad „Utječu li plaće u javnom sektoru na inflaciju?”.

U studentskoj kategoriji 2000 eura i diplomu dobili su **Noa Hinger** i **Lucija Rašić** s Ekonomskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu za rad „Pritisak na kamatne stope na depozite u Hrvatskoj: narodne obveznice ili Europska središnja banka?”.

Nagrađeni radovi bit će objavljeni u časopisu *Public Sector Economics*, 1/2025.

Natječaj za 2025. godinu otvoren je i dostupan na [mrežnoj stranici Zaklade](#).

Članovi Odbora za dodjelu nagrada 2024. bili su: Helena Blažić (Ekonomski fakultet, Sveučilište u Rijeci), Stipica Mudražija (*School of Public Health*, Sveučilište u Washingtonu, Seattle, SAD), Katarina Ott (Institut za javne financije, Zagreb), Dagmar Radin (Fakultet političkih znanosti, Zagreb) i Petar Sorić (Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu).

Predavanja i prezentacije

Institut redovito organizira niz prezentacija i predavanja na kojima se predstavljaju rezultati istraživanja i projekata kao i članci objavljeni u znanstvenome časopisu *Public Sector Economics* radi popularizacije znanosti, ali i promicanja otvorene znanosti.

Izdvajamo sljedeća PSE predavanja:

„Kako do dostupnije zdravstvene zaštite u nekim budućim krizama?” / Šime Smolić (Ekonomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu), 12. veljače 2025.

„Fiskalna dominacija i inflacija: dokazi iz supsaharske Afrike” / John Hooley i Mika Saito (Međunarodni monetarni fond), 22. siječnja 2025.

„Izvješća o održivosti slovenskih i austrijskih državnih poduzeća” / Tatjana Stanimirović (Upravni fakultet, Sveučilište u Ljubljani) i Philumena Bauer (Sveučilište *Johannes Kepler*, Linz), 12. studenoga 2024.

Od ostalih događanja izdvajamo:

„Explaining the declining labor supply responsiveness of married women” / Thor O. Thoresen (*Statistics Norway*), 9. listopada 2024.

Osvrti Instituta za javne financije

Periodična publikacija *Osvrti Instituta za javne financije* nasljednik je ranijih Institutovih izdanja *Aktualnih osvrta* i *Newslettera*. U *Osvrtima* istraživači komentiraju aktualna fiskalna zbivanja i analiziraju teme iz područja ekonomike javnoga sektora. Namijenjeni su zainteresiranoj javnosti i medijima.

br. 141 – „Javne investicije u Hrvatskoj i Europskoj uniji” / Matea Cvjetković, 30. siječnja 2025.

br. 140 – „Njegovatelji starijih osoba s invaliditetom” / Marijana Bađun i Marija Penava Šimac, 19. rujna 2024.

br. 139 – „Okolišni porezi u Hrvatskoj i Europskoj uniji” / Leonarda Srdelić, 23. srpnja 2024.

br. 138 – „Državni proračun za 2025. – na temelju čega, kada i kakav?” / Katarina Ott, 18. srpnja 2024.

br. 137 – „Otvorenost proračuna središnje države: Hrvatska još uvijek ima mnogo prostora za napredak” / Mihaela Bronić i Josip Franić, 3. lipnja 2024.

br. 136 – „Vjerodostojnost planiranja proračuna županija, gradova i općina u razdoblju 2020. – 2022.” / Simona Prijaković, 14. ožujka 2024.

Sva izdanja *Osvrta Instituta za javne financije* objavljuju se i na engleskome jeziku – *IPF Notes*.

Public Sector Economics

Public Sector Economics međunarodni je znanstveni časopis u izdanju Instituta za javne financije koji objavljuje teorijske, empirijske i *policy* članke u području ekonomike javnoga sektora koji analiziraju ulogu i funkcioniranje javnoga sektora na makroekonomskim, sektorskim i mikroekonomskim razinama, na razvijenim tržištima i onima u nastajanju. Nastao je 1976. pod imenom *Financijska praksa* (kasnije *Financijska teorija i praksa*), a od 2011. objavljuje se samo na engleskome jeziku pod nazivom *Financial Theory and Practice*. Od 2017. časopis mijenja ime u *Public Sector Economics* te izlazi kao elektronička publikacija.

PSE poziv za prijavu radova: časopis je objavio poziv za prijavu radova za poseban broj čiji je cilj prikupiti inovativna **istraživanja o deviznim tečajevima i njihovoj važnosti za globalno i nacionalna gospodarstva**. Objavljivanje radova planirano je za prosinac 2025. Gostujući je urednik ovoga posebnog broja Balázs Égert iz OECD-a. Neke su od predloženih tema: određivanje i predviđanje deviznih tečajeva; utjecaj promjena tečaja na trgovinu i investicije; utjecaj tečaja na domaće cijene i inflaciju; tečajevi i gospodarski rast, konvergencija i Balassa-Samuelsonov učinak itd.

Rok je za predaju radova 1. svibnja 2025.

U aktualnome broju časopisa o procjenama i učincima neizvjesnosti na javni sektor odabrani članci analiziraju nekoliko aspekata neizvjesnosti relevantnih za analizu zapošljavanja, makroprudencijalnu politiku, izravna ulaganja i upravljanje

NEWSLETTER

javnim proračunima. Uvodnik su, kao gostujući urednici, priredili Petar Sorić i Mirjana Čižmešija.

Godišnje se objavljuju četiri broja i svi su radovi dostupni u otvorenome pristupu na [službenoj stranici časopisa](#).

Do 2021. pojedini objavljeni članci koji su bili zanimljivi široj čitateljskoj publici prevodili su se na hrvatski i objavljivali u izdanju *Odabrani prijevodi*.

Ostale publikacije

Institut za javne financije ima bogatu izdavačku djelatnost te, uz *knjige* iz područja javnih financija, izdaje i stručne časopise – *Porezni vjesnik* i *Carinski vjesnik*.

Osim redovitih objavljuju se i posebni brojevi u kojima se obrađuju teme iz hrvatskoga poreznog, carinskog i trošarinskog sustava te sustava carinske i izvancarinske zaštite.

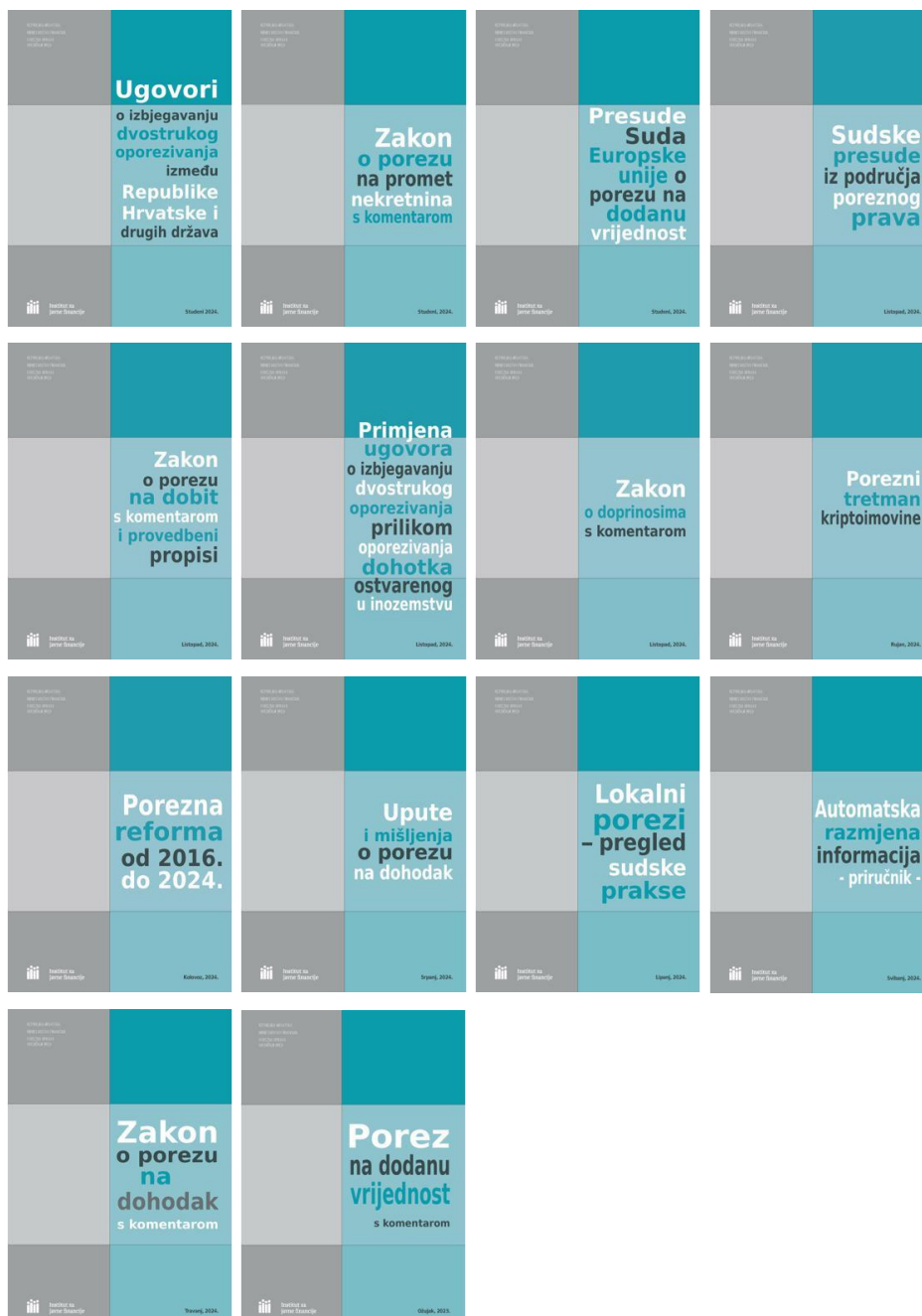
Za časopise pišu stručnjaci iz Porezne uprave i Carinske uprave koji donose novosti iz zakonodavstva, korisne primjere iz prakse, upute i mišljenja te odgovaraju na pitanja iz struke. Časopisi su namijenjeni poreznim i carinskim savjetnicima, stručnjacima za računovodstvo i financije, pravnim stručnjacima i savjetnicima te svim gospodarskim subjektima koji se u svojem radu susreću s poreznim i carinskim temama.

U 2024. su objavljeni sljedeći posebni brojevi *Poreznoga vjesnika* (porezni priručnici): *Ugovori o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja između Republike Hrvatske i drugih država, Zakon o porezu na promet nekretnina s komentarom, Presude Suda Europske unije o porezu na dodanu vrijednost, Sudske presude iz područja poreznog prava, Zakon o porezu na dobit s komentarom i provedbeni propisi, Primjena ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja prilikom oporezivanja dohotka ostvarenog u inozemstvu, Zakon o doprinosima s komentarom, Porezni tretman kriptovaluta, Porezna reforma od 2016. do 2024., Upute i mišljenja o porezu na dohodak, Lokalni porezi – pregled sudske prakse, Automatska razmjena informacija – priručnik, Zakon o porezu na*

NEWSLETTER

dohodak s komentarom i Porez na dodanu vrijednost s komentarom.

U 2024. je objavljeno pet posebnih brojeva *Carinskoga vjesnika* (priručnici): *Carinska vrijednost*, *Autonomne tarifne suspenzije i kvote*, *Kretanje trošarinskih proizvoda – priručnik*, *Carinsko-prekršajno pravo sa sudskom praksom – priručnik* i *Analize presuda Suda Europske unije iz područja nadležnosti carinske službe – priručnik*.

Stručni časopisi za 2025. godinu (pretplata) kao i brojne knjige – udžbenici, monografije i prijevodi – mogu se naručiti putem [narudžbenice](#).

NEWSLETTER

Povremeno glasilo
Instituta za javne
financije

Institut za javne financije javni je znanstveni institut, usmjeren na ekonomska, pravna i institucionalna pitanja javnih financija i javnoga sektora.

Newsletter Instituta za javne financije povremeno je glasilo u kojemu se objavljuju kratki prikazi radova kojima su autori/suautori istraživači Instituta za javne financije, a objavljeni su u znanstvenim časopisima ili radnim materijalima o kojima zainteresirani čitatelji više mogu doznati s pomoću poveznica.

U *Newsletteru* se najavljuju događanja, projekti i publikacije Instituta za javne financije te se izvještava o njima.

Izdavač:

Institut za
javne financije

Smičiklasova 21, Zagreb

Tel.: (+385 1) 4886 444

E-adresa: ured@ijf.hr

